

Zborsko stvaralaštvo Franje Dugana ml.

Molnar, Manuela

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:273281>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

MANUELA MOLNAR

**ZBORSKO STVARALAŠTVO
FRANJE DUGANA ML.**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: izv. prof. art. dr. sc. Antoaneta Radočaj-Jerković

Osijek, 2019.

Sadržaj:

Uvod	1
1.Franjo Dugan, mlađi.....	2
2.Zborsko pjevanje	3
3.Skladateljski opus Franje Dugana ml.....	4
4.Svjetovni zborovi	7
5.Interpretativna, formalna i harmonijska analiza skladbe Zahvalnica	10
Zaključak	16
Sažetak.....	17
Abstract.....	18
Literatura.....	19
Prilozi	20

Uvod

Franjo Dugan mlađi bio je skladatelj koji je uspio stvoriti vlastiti prepoznatljivi skladateljski stil. Najznačajniji trag u hrvatskoj glazbenoj baštini uspio je ostaviti u ulozi obrađivača narodnih napjeva. Upravo zbog toga neizbrisiva traga koji je ostavio potrebno je osvrnuti se na skladatelja Dugana te opisati njegov život i stvaralaštvo.

Franjo Dugan mlađi nije imao formalnu glazbenu naobrazbu nego je samostalno savladavao polifone tehnike skladanja kao i znanja o harmoniji, ali od najveće pomoći bilo mu je rano upoznavanje s raznolikom glazbom od doba baroka, klasike i 19. st. kao i narodnih napjeva naših krajeva koje je imao priliku upoznati u roditeljskom domu zahvaljujući ocu, skladatelju Franji Duganu, starijem.

Završni rad donosi biografske podatke o Franji Duganu, ml.. Budući da je obrađivao pučke napjeve za vokalne, zborske sastave, istaknuto je i opisano zborsko pjevanje kao glazbeni fenomen te detaljno analizirano njegovo zborsko stvaralaštvo. Jedna od najpoznatijih Duganovih skladbi *Zahvalnica* je u završnome dijelu rada iscrpno analizirana u formalnom i harmonijskom smislu.

1.Franjo Dugan,mlađi

Franjo Dugan mlađi, sin Franje Dugana starijeg, rođen je u Zagrebu 10. siječnja 1901. godine. Obitelj Dugan cijenila je i njegovala narodnu glazbu. Tako je ona Franji ml. postala vrlo bliska i predstavljala je svojevrsan temelj za skladanje. Cijela obitelj Dugan često je sudjelovala u izvođenju većih vokalno-instrumentalnih skladbi te je mladi skladatelj sve svoje znanje o glazbi stekao muziciranjem upravo u roditeljskoj kući. U svojoj desetoj godini počeo je učiti svirati klavir, no u napredovanju ga je zaustavilo krhko zdravlje. U daljnjem glazbenom napredovanju pomogao mu je otac koji ga je uveo u osnove harmonije, dok se s polifonijom upoznao pjevajući u dječjačkome zboru Katedrale. Nakon završene gimnazije 1919., studirao je na brodograđevnom odjelu Tehničkog fakulteta u Zagrebu, diplomirao 1927. te je odmah prihvatio mjesto profesora matematike, fizike i brodogradnje u Pomorsko-trgovačkoj akademiji u Bakru.

Dugan ml., skladateljsko umijeće nastavlja savladavati samostalno, proučavanjem majstorskih djela najčešće ruskih skladatelja P.I.Čajkovskog, N. Rimski Korsakova, M.P. Musorgskog, ali i norveškog skladatelja Edvarda Griega. Dugan djeluje kao dirigent pjevačkih društava *Zvonimir* i *Stjepan Radić*. Nastupao je i samostalno i u svojstvu orguljaša te je kao zaslužan član sudjelovao u radu novoutemeljene glazbene zadruge Sklad¹.

Temelj Duganova skladateljstva je folklorna glazba koju je proučavao i preuzimao iz različitih zbirki i zapisa suvremenika, etnomuzikologa i skladatelja Franje Kuhača, Ludvika Kube, Vinka Žganeca, Franje Lučića i drugih, a dijelom koju je i sam prikupljao i bilježio. Umro je 1934. godine.

¹Zadruga koju je osnovao Rudolf Matz 1931. godine. Cilj zadruge bio je zaštititi interese skladatelja, pjevačkih zborova i izvođača te promicanje hrvatske zbarske literature.

2.Zborsko pjevanje

"Pjevanje je prvi čovjekov instrument koji od početka evolucije inspirira, potiče, razvija, ujedinjuje, predoduje te različito interpretira aktualna zbivanja. Zborska glazba ima svoj specifikum, dijelom logičan, a dijelom neuhvatljiv u racionalizaciji parametara" (Dodig Baučić, S. 2015.-2016: 217).

Možemo reći da je zborsko pjevanje jedan od oblika skupnog glazbenoga djelovanja koje ima značajnu ulogu u razvoju glazbene umjetnosti, i to od vremena starih civilizacija pa sve do danas.

Radočaj-Jerković (2017) navodi da je od vremena prvih škola staroga vijeka moguće usporedno pratiti povezanost osnovnih karakteristika zborskoga pjevanja s kretanjima u području razvoja glazbene umjetnosti. Povijesni razvoj zvorske glazbe odvijao se pod djelovanjem različitih utjecaja. Najsnažnije utjecaj je imala religija, odnosno Crkva za koju je osobito bio vezan i Dugan. Zatim, važno je istaknuti i utjecaj odgojno – obrazovanih ideja i institucija, ali i utjecaj amaterskih građanskih udruženja. Stoga, gledajući kroz povijest, počevši od glazbe staroga i srednjega vijeka pa sve do glazbe najnovijeg doba, može se zaključiti da je zvorska glazba uvijek bila prisutna i cijenjena. Mijenjali su se i razvijali glazbeni stilovi, ali su uloge i vrijednosti zborskog pjevanja ostajale iste.

Srž i cilj kojemu se teži kada je riječ o zvorskom pjevanju jest međusobno usklađivanje i ostvarivanje glazbene sinergije među pjevačima. To znači uspostavljanje harmonične povezanosti svih pjevača, na razini usklađenosti boja glasa, disanja, pokreta i interpretacije glazbe i teksta. Također, zborsko pjevanje sudionicima aktivnosti pruža mogućnost glazbenog, intelektualnog te osobnog rasta i razvoja u glazbi. Za realizaciju navedenih procesa, važnu i odlučujuću ulogu ima voditelj zbora. Voditelj zbora je osoba koja stvara organizacijski okvir (odnos pjevača s drugim pjevačima, odnos pjevača sa samim sobom) i ostvaruje živo glazbeno tijelo u kojem svaki pojedinac sa svojim jedinstvenim pjevačkim glasom, razinom glazbenih sposobnosti, osobinama ličnosti, radnim navikama doprinosi stvaranju jedinstvenoga zborskog zvuka.

3.Skladateljski opus Franje Dugana ml.

Još kao gimnazijalac, Franjo Dugan, ml. počeo je skladati na način da je obrađivao pučke napjeve ponajviše za vokalne, zbarske sastave. Skladao je stotinjak zbarskih skladbi, pretežito na svjetovne (93 skladbe) i svega nekoliko, na duhovne tekstove. Svojom kreativnošću, Dugan je uvelike obogatio hrvatske pučke napjeve iz Međimurja, Turopolja, Srijema, Gradišća, zatim napjeve iz Bosne i nekoliko staroslavenskih crkvenih, židovskih, kineskih i ciganskih napjeva.

Među zbarskim se skladbama prema načinu upotrebe pučkih napjeva razlikuju harmonizacije i obrade. Harmonizacije su jednostavnije, kraće skladbe u kojima je pučki napjev naveden doslovno ili nešto slobodnije, mjestimično i uz zanimljive harmonije. Obrade su opsegom veće, složenije skladbe s posve slobodnom razradbom napjeva te nose obilježja Duganova osobnog skladateljskog stila. U obradama slog je većinom homofon, no primjetno je i mjestimično vrlo razvijeno polifono vođenje glasova. Harmonijska se građa često zasniva na starim načinima, što pojedinim skladbama daje obilježja izvornog pučkog izraza.

Među duhovnim zbarskim skladbama izdvaja se *Staroslavenska misa*, kompleksno šestostavačno djelo koje se bogatim harmonijama, vještim polifonim vođenjem glasova i preglednošću oblika ubraja među najbolje radove te vrste (Markovac prema Bezić, 1986).

Kao izrazito vokalni glazbenik, Dugan je pisao i popijevke za glas i glasovir od kojih su 16 dovršenih i 16 nedovršenih. Najpoznatije su i najčešće se izvode četiri međimurske popijevke. Međimursku narodnu *Ljubav se ne trži*, obradio je u obliku popijevke za bas i orkestar, a na osobit je način obradio tri narodne pjesme vedra sadržaja (*Hvalio se, Je l' ikoga, Vino piju*) povjerivši ih muškim glasovima unisono uz pratnju puhačkih glazbala i timpana.

Franjo Dugan ml. dao je određeni doprinos i na području instrumentalne glazbe u svojim instrumentalnim skladbama. U njegovom opusu instrumentalne glazbe potrebno je istaknuti glasovirske minijature u zbirkama *Međimurske narodne*, *Bosanske I. i II.* te *Rondo na dvije monoglske teme*. Skladba *Međimurske narodne* su obrade poskladane u stilu bliskom izrazu mađarskog skladatelja Bele Bartóka. U Duganovoj ostavštini nalazi se i *Gudači Kvartetinoza* dvije violine, violu i violončelo. Nema oblik klasičnoga gudačkog kvarteta, već je oblikovan rapsodično, a pojedini se dijelovi zasnivaju na kontrastima pučkih melodijskih motiva, podravskih, bosanskih i međimurskih. Glazbena građa kvarteta ima više vokalno nego instrumentalno obilježje. Za isti sastav skladao je i *Malu sonatu na dvije kineske pučke priče*.

Lučić (1921) navodi da su Duganove zborske popijevke koje su skladane u doba osobite popularnosti zborskog pjevanja u društvu, postale i ostale neizostavnim dijelom repertoara hrvatskih pjevačkih društava. Među najuspješnijima ističu se: *Zahvalnica*, *Černi oblak* (Iz ciklusa *Gradišćanke*), *Lepi Juro* (iz *Jurjevskih*), *Crnačke* (iz suite *Iz staroga svijeta*, rkp.), *Dvije bosanske* za mješoviti zbor i *Tri bosanske* za muški zbor te *Šest srijemskih* koje su uvrštene među skladbe od antologijske vrijednosti u području hrvatske glazbe.

Iz tablice 1 vidljivo je da je Franjo Dugan mlađi najčešće skladao za mješoviti zbor, nešto rjeđe za muški i ženski vokalni ansambl (zbor) (tablica 2 i 3).

Popis svjetovnih skladbi za mješoviti zbor:

Tablica 1.

Djevojka se suncem protivila
<u>Dva zbora na teme i tekstove iz Bosne</u> : Ta se livada, Ženidba Čejvan – Age
<u>Dvije bosanske</u> : Uzeh djugum, Jel' ti žao
Evo idem poginuti, Grad se Beli
<u>Gradišćanske</u> : Černi oblak, Gvišno nose milu moju, Daleki su puti, Nisam mislio, Rožicu sam ljubil, Ča mi se to bili, Ptica kos
<u>Iz starog svijeta</u> : 1. kineska, 2. kineska, 3. kineska, 1. crnačka, 2. crnačka
<u>Međimurska</u> : naj se dragi žalostiti, Jesi li se naspala, Mamica su štrukle pekli, Marijice dušo
<u>Narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine</u> : Gorom jašu, Sarkoš pije, Ej djogate
<u>Narodne popijevke</u> : Tu za repu, O Jabuko, Protuletje nam dohaja, Ljubav se ne trži, Temna nam je noćka, Kopa cura vinograd, Pod onom gorom, Rožica rumena, Šalaj curo
<u>Srijemske</u> : Uz kolo, Svatovska, Kaledarska, Bečarska, U mog dike, Tri ftićice
<u>3 jurjevske pučke pjesme iz Turopolja</u> : 1. Jurjevska iz Dubranca, 2. Jurjevska iz Dubranca, 3. Jurjevska iz Buševca – Kuće
<u>Narodne</u> : Sedi moma, Pozvale su cure dečke, Curo moja, Trla baba lan, Vino pije Muji i Alija, Zahvalnica

Popis svjetovnih skladbi za muški zbor:

Tablica 2.

Ćuk sedi
<u>Pučke pjesme Gradišćanskih Hrvata</u> : S darom, s darom, Mili zašiel mimo hiže, Pšenica s kukoljem, Bilo je jur kasno, Ja sam junak, Godinaj curila, Spivaj mi spivajčrni kos, Rugalica, Soldačka, Šaljiva
<u>Tri bosanske</u> : Sinoć mi se, Vino piju, Od kako je
<u>Tri srijemske</u> : Kolo, Bečarska, Svatovska

Popis svjetovnih skladbi za ženski zbor:

Tablica 3.

Budila zora, Čaj Čiro, Ćuk sedi, Djever mi pita, Dober ti večer
Ej, ala volim, Hajd idemo, Igra vito kolo, Igraj kolo
Istom legoh, Izabrah stručak, Kladilo se, Kupi mi
Laku noć, Oj kupina, Rasla su mi, Se korenje
Sinko Marko, Temna nam je noćka, Tri ftičice, Tu za repu
Uspavanka, V suši semstal, Vuprem oči, Ja sam jedan mali zajec

U stvaralačkom opusu Dugana ml., svoje su mjesto našla i glazbena djela sakralne tematike. Riječ je o jednom motetu i četiri skladbe jednostavnih harmonizacija od kojih je jedna liturgijska *Kraljice neba* (za mješoviti zbor) i tri nabožne pučke pjesme za troglasni ženski zbor *V jutro otprem oči* (za troglasni ženski zbor), *Zdravo sveti šakramentum* (za troglasni ženski zbor *a cappella*) i *Bože milostivni* (za troglasni ženski zbor *a cappella*) te o ranije spomenutoj *Staroslavenskoj misi* (stavci: Gospodi pomiluj, Slava na višnih Bogu, Veruju vo jedinago Boga, Svet, Blagosloven, Aganče) za mješoviti pjevački zbor *a cappella*. "Uz sedam duhovnih zborova Dugan je napisao i *Staroslavensku misu*, mnogo hvaljenu i izvođenu za Duganova života, a i neko vrijeme poslije njegove smrti. Ta skladba zasigurno zaslužuje da joj se posveti veća pažnja" (Bezić, 1986:76).

Važno je spomenuti da među sakralnim Duganovim djelima značajno mjesto zauzima i motet *Eccesacerdos* (napisan za četverloglasni muški zbor *a cappella*, i dva solista – tenor i bariton).

4. Svjetovni zborovi

"Zborovi su, čini se, najvažnije područje stvaralaštva Dugana ml. Među svjetovnim zborovima nalaze se 51 mješovitih, 25 ženskih i 17 muških" (Bezić, 1986:76).

Dugana je vrlo interesirala folklorna glazba. Elementi hrvatskog folklora su u manjoj ili većoj mjeri prisutna u svim njegovim zborovima.

Bezić (1986) je klasificirala zborske skladbe Franje Dugana ml. prema načinu upotrebe narodnih napjeva i skladateljskog postupanja pri njihovoj obradi.

U nastavku rada donosimo sažetu verziju klasifikacije Duganovih zbornih skladbi prema Bezić (1986) koja se dijeli na:

- 1) harmonizacije folklornih melodija i
- 2) obrade s dijelovima komponiranim bez citata s podkategorijama.

1) Harmonizacije folklornih melodija

skupina a¹ – melodija se javlja jedanput, u najvišoj dionici. Skladbe su s obzirom na izbor harmonija i vođenja dionica jednostavne. Melodiju u cijelosti donosi najviši glas u pravilu solist ili svi pjevači najviše dionice. Kompozicija završava nakon što je melodija jedanput iznesena u najvišoj dionici. Slog je homofon, harmonije su uglavnom u skladu s pravilima jednostavne klasične harmonije. Većinom su to zborovi kratkoga trajanja. Ova je skupina jednostavnih harmonizacija vrlo brojna u Duganovoj rukopisnoj ostavštini. U ovu skupinu pripada šest zborova: *Uzeh djugum*, *2. kineska* i *1. crnačka*, *Curo moja* od mješovitih i *Pšenica s kukoljem* te *Bilo je jur kasno* od muških zborova.

skupina a² – melodija je slobodnija, a ostale karakteristike su iste kao i u prethodnoj skupini. Melodija se ne iznosi u najvišem glasu u svom originalnom obliku, već je upotrebljena na razne načine; melodija se javlja i u nekom dubljem glasu, potpuno ili samo djelomično se ponavlja u najvišem glasu, dio melodije preuzima neki drugi glas te se melodija javlja u istom glasu, ali u transponiranom obliku.

Ostale karakteristike su iste kao u prethodnoj skupini, jedino što su češće prisutne slobodnija i zanimljivija harmonijska rješenja. Dvije značajke koje su poprilično rijetke u drugim Duganovim zborovima su te da nema transpozicija melodije. Skladateljev stil prepoznatljiv je u načinu iznošenja melodije u jednom glasu za vrijeme koje ostale dionice pjevaju u dugim notnim vrijednostima.

Zborovi koji se posebno ističu u ovoj skupini su:

Soldačka – zbor koji je interesantan zbog gradacije ostvarene transponiranjem melodije na razne stupnjeve u različitim glasovima, dok drugi glasovi leže.

Protuletje nam dohaja – zbor u kojem se izmjenjuju solisti i zbor *tutti* što je inače čest postupak u Duganovim skladbama.

Svatovska – u cijeloj je skladbi prisutno peteroglasje i šesteroglasje.

Posebnu pozornost zaslužuje upotreba melodije u 2. *Crnačkoj* iz suite za mješoviti zbor *Iz staroga svijeta*. U njoj se nalazi šest zborova – harmonizacije triju kineskih, dvaju crnačkih i jednog međimurskog napjeva. U 2. *crnačkoj* pentatonska melodija se javlja šest puta u različitim glasovima.

skupina b – melodije su također slobodnije korištene, ali je očita i prisutnost polifonije i zanimljivih harmonija. Glasovi donose melodije slobodno i raznoliko kao i u skupini a², ali su skladbe harmonijski interesantnije. Zborovi koji se ističu u ovoj skupini su 1. *jurjevsku iz Dubranca* iz ciklusa 3. *Jurjevske pučke pjesme iz Turpolja* za mješoviti zbor. Kompozitor je pažljivo odabrao harmonijsku pratnju melodiji koja je u frigijskom modusu te je modalnost izvrsno dočarana zbog izbora slijeda harmonija i oblika u kojima se javljaju. Prisutni su i nonakordi te kromatika. Zbog svega navedenog zbor *Lepi Juro* zvuči arhaično i impesivno. Dugan je zboru *Černi oblak* iz ciklusa *Gradišćanske* upotrijebio polifoni slog, a oblik zbora je A B A.

II. Obrade s dijelovima komponiranim bez citata

Skladbe ove skupine su po opsegu veće od harmonizacija i mogu se smatrati poluizvornim djelima. Način korištenja melodije i izbor harmonija su slobodniji nego u harmonizacijama, a često se javlja i polifonija. Među Duganovim obradama nalazi se najpoznatija te najviše puta izvođena skladba "*Zahvalnica*", pisana za mješoviti zbor. Dobronić (1934) navodi da Dugan "*Zahvalnicu*" komponira u duhu pučke glazbe i starocrkvenog korala, a Zlatić (1949) kaže da je "*Zahvalnica*" jedino djelo "obojeno" narodnim koloritom.

"Utvrđeno je da je i prvi i završni dio ovog zbora jednak Duganovom zboru *Ej djogate* koji se nalazi u ciklusu *Narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine* uz zborove *Gorom jašu* i *Sarkoš pije*.

Narodni napjev *Ej djogate* nalazi se u djelu zbirke zapisa bosanskih narodnih napjeva Ludvika Kube." (Bezić,1986).

Između Duganove harmonizacije navedenog narodnog napjeva i zbora *Zahvalnica* postoji nekoliko razlika:

- Četveročetvrtinska mjera u *Ej djogate*, koja traje pet taktova, u *Zahvalnici* je pretvorena u tročetvrtinsku mjeru.
- Početak glavnog motiva napjeva sa dvije osminke u taktovima 6, 8, 10, 12 i 14 pretvoren je u predtakt tih taktova u *Zahvalnici*.
- U taktovima 4, 7 i 8 izmijenjena je poneka nota u pratećim dionicama.
- U narodnom napjevu je iznesen vlastiti skladateljev tekst koji donosi sasvim drugačiju atmosferu te melodiji daje dublje značenje.

5. Interpretativna, formalna i harmonijska analiza skladbe Zahvalnica

Prije nego je skladao *Zahvalnicu*, Dugan je imao želju okušati se u pisanju opere što je i započeo 17. prosinca 1921., ali je odustao nezadovoljan kvalitetom odabranog libreta. U njegovoj ostavštini pronađen je dio libreta koji ga je nadhanuo u stvaranju njegove najpoznatije skladbe *Zahvalnice*.

Libreto koji je Duganu dao nadahnuće glasi:

Ej Lado ej, Ej Perune, hvala Tebi!

Ej na žitu zlatoklasnom

Ej na lozi vinorodnoj

Ej na svemu hvala Ti

Perune!

Ej Lado ej, Ej Perune, hvala Tebi!

Na dobroti neizmjerne,

Na žetvi mnogo vrednoj, [!]

Ej na svemu hvala Ti

Perune!

Zahvalnica je najpoznatije Duganovo djelo. Riječ je o žetvenoj narodnoj pjesmi koja tekstem priziva i obećava obilje kruha, vina i veselja. Karakter je uglavnom svečan. U prilogu se može vidjeti da Dugan u *Zahvalnici* mijenja oznake tempa i dinamike sukladno s tekstem.

Skladba *Zahvalnica* (PRILOG 1) može se podijeliti na dijelove: A s međustavkom, B i A1 bez međustavka. A1 je donesen za ton više. Prvih pet taktova djeluje kao uvod, što pokazuje i tekst same skladbe: "Hej Lado, hej! Hej, Lado, hej, Tebi hvala!". Nakon toga se kratki motiv od dva takta ponavlja pet puta dok je završetak ponovno u duljim notnim vrijednostima. U ovoj skladbi posebno se ističe korištenje harmonije dur – subdominantnog karaktera, a poseban je i vrlo efektan prelazak motiva iz tenora u bas (7. i 8. takt).

Između dijelova A i B nalazi se kratak međustavak. Ženski glasovi unisono u niskom registru (h – d¹) pjevaju melodiju recitativnog karaktera unutar fraze od 4 takta. Muški glasovi donose

harmonijsku podlogu. Oponašanjem zaziva, dinamičkim porastom i premještanjem fraze za ton i pol više (na tekst: "Lado, hvala Tebi, Lado hvala") ostvarena je dinamička i interpretativna gradacija. Tom prilikom javljaju se zanimljive harmonijske progresije i modulacija pomoću terčne² kromatske srodnosti. B dio karakterizira nesimetrično korištenje složene osmerodobne mjere (3+2+3), grafički (zbog lakšeg snalaženja izvođača) podijeljene na dva takta (5 i 3) te nešto brži tempo. Nakon repeticije, dolazi *seconda volta* – samo ton g u basu, drugi glasovi imaju pauzu. Time su postignuti napetost i iščekivanje. Poremećuje se i metrika: 5/4 3 / 4 3 / 4 5/4 3 / 4. Slijedi kadenca koja priprema nastup A1 dijela" (Bezić, 1986).

Skladbu posebno karakterizira zvučnost starih načina i ljepota harmonija što je posljedica Duganove kreativnosti i osjećaja za izbor harmonija.

Treba naglasiti da *Zahvalnica* nije samostalna izvorna skladba nego se temelji na upotrebi jedne narodne melodije, ali gledajući s druge strane ona je vrlo vrijedno umjetničko djelo i svakako najpoznatija i najznačajnija Duganova skladba.

² "Tercna srodnost postoji između kvintakorda kojima su temeljni tonovi udaljeni za veliku ili malu tercu prema gore ili prema dolje tako da su treća i kvinta jednoga identične s temeljnim tonom i tercom drugoga, što znači da kvintakordi koji su u tercnom srodstvu imaju dva zajednička tona" (Devčić, 2010: 17)

ZAHVALNICA

Franjo Dugan mladi

Andante

S *ff* (b) Hej, La.do, hej! Hej, La.do, hej Tebi hua la. *mf(p)* J na ži-tu zla

A *ff* Hej, Lado, hej! Hej, Lado, hua la na ži

T *ff* (b) Hej, Lado, hej! Hej, Lado, hua la na ži *f(p)*

B *ff* Hej, Lado, hej! Hej, Lado, hua la na ži *mf(p)*

toklasnom na ži tu i na lo_xi vi narodnoj, i na lo_xi vi

tu na ži tu, vi no_rod noj, vi no

tu i na ži tu vi no_rod noj, vi no

tu ži tu zla toklasnom, vi no_rod noj,

ritard. narodnoj, i na sve_mu hua.la Ti, La do!

rod_noj, hua la Ti, La do!

rod_noj, hua la Ti, La do!

Allegretto La do

La do

La do

p

S
A
T
B

hvala te-bi La—do, hvala, La—do, hvala tebi

8—do, La—do La—do,

La—do,

La—do, hvala. La—do hvala te-bi, La—do,

La—do, La—do, hvala—

hvala La—do, hvala te-bi, La—do hvala!

La—do, hvala!

La—do, hvala!

Allegro

ff bje.lo-ga, ru.me-na

ff Ej bit će hlje-ba bje.lo-ga, ej bit će vi-na ru.me-na

hlje — ba bje.lo_ga vi — na ru_me_na

ej, bit će hlje_ba bje.lo_ga, ej, bit će vi_na ru_me_na

hlje — ba bje.lo_ga, vi — na ru_me_na

ej, bit će hlje_ba bje.lo_ga, ej, bit će vi_na ru_me_na

hlje — ba bje.lo_ga, vi — na ru_me_na

ej, bit će hlje_ba bje.lo_ga, ej, bit će vi_na ru_me_na

hlje — ba bje.lo_ga, vi — na ru_me_na

ej, bit će vi_na ru_me_na.

ej, bit će hlje_ba bje.lo_ga, vi — na ru_me_na.

ej, bit će hlje_ba bje.lo_ga, ej, bit će vi_na ru_me_na.

vi — na ru_me_na.

Andante

bit će vi_na rume_na. Hej! Lado, hej!

bit će vi_na rume_na. Hej! Lado, hej!

Ej — bit će vi_na rumena.

crescendo sempre...

S Hej, Lado, hej, tebi hvala i na ži-tu zla' toklasnom na

A Hej, Lado, hvala na ži-tu na

T Hej, Lado, hvala na ži-tu i na

B ži-

cres... cen

ži-tu i na lo-zi vi-norodnoj, i na

ži-tu, vi-no-rodnoj, vi

ži-tu, vi-no-rodnoj, vi

tu zla' toklasnom, vi-no-rodnoj,

Largo

do

ff lo-zi vi-norodnoj, i na svoemu hvala ti, La-do!

ff no-rodnoj, hvala ti, La-do!

ff no-rodnoj, hvala ti, La-do!

Zaključak

Franjo Dugan mlađi, zahvaljujući svome ocu, glazbenoj obitelji i vlastitoj upornosti i zalaganju, za svoga života stekao je priznanje kao kompozitor koji je dao veliki i značajan doprinos hrvatskoj zborskoj literaturi. Cijela obitelj Dugan izvodila je različite vokalno-instrumentalne skladbe te je ovaj skladatelj sve svoje znanje o pučkoj glazbi stekao muziciranjem upravo u obiteljskom okruženju. Za svoga života ostvario je vlastiti, prepoznatljiv stil po mnogočemu. Neke od najvažnijih karakteristika koje su obilježile zbarski stil Franje Dugana ml. česta su upotreba starih načina, harmonizacija pentatonskih melodija, korištenje homofonog sloga. U harmoniji je često koristio septakorde i nonakorde, a izbjegavao kromatiku. Melodije je isticao tako što su prateći glasovi donosili harmonijsku pratnju u dugim notnim vrijednostima, a u nekim zborovima koristio je i polifono vođenje dionica. Kao što smo ranije naveli, Dugan je najčešće skladao za soliste i zbor, ženske i muške glasove te je iste slagao obraćajući pažnju na zvučne i glasovne registre. Ostavio je neizbrisiv trag u hrvatskoj glazbenoj baštini svojim zbarskim, ali i instrumentalnim skladbama. Dugana se posebno zanimao za folklornu glazbu. Stoga je u svojem opusu ostavio veliki broj skladbi za svjetovne zborove koje je i samostalno klasificirao kao harmonizacije folklornih melodija te obrade skladbi s dijelovima komponiranim bez citata.

Kada govorimo o Duganovu doprinosu hrvatskoj zborskoj literaturi, od duhovnih zbarskih skladbi se izdvaja *Staroslavenska misa* i *Zahvalnica*. *Zahvalnica* je najpoznatija i najviše puta izvođena Duganova zbarska skladba, skladana u doba osobite popularnosti zbarskog pjevanja.

Skladatelj je opus što ga je ostavio za kratka života, osigurao mu je posebno mjesto među glazbenicima srodnoga umjetničkog izraza te ga učinio često prisutnim imenom onodobne glazbene scene. Nažalost nakon smrti 1934. godine, Franjo Dugan ml. gotovo je posve zaboravljen i potisnut na marginu hrvatske glazbe.

Sažetak

Franjo Dugan ml., je bio hrvatski skladatelj koji je ostavio neizbrisivi trag na svim glazbenim područjima. Skladateljsko umijeće stekao je proučavajući majstorska djela velikih ruskih skladatelja, ali i zahvaljujući podršci svoga oca Franje Dugana st., i cijele glazbene obitelji. Posebno se istaknuo u obradama narodnih napjeva, pisanju skladbi za pjevačke zborove, sakralne i svjetovne, koje je sam klasificirao kao harmonizacije folklornih melodija i obrade skladbi s dijelovima komponiranim bez citata. Na taj način značajno je obogatio hrvatsku glazbenu i pučku kulturu obrađujući pučke napjeve iz Međimurja, Turopolja, Srijema, Gradišća.

Ključne riječi: Franjo Dugan mlađi, zborsko pjevanje, zborsko stvaralaštvo, sakralni zborovi, svjetovni zborovi, narodni napjevi.

Abstract

Franjo Dugan Jr. was a Croatian composer who left an indelible mark on all musical areas. His skill as a composer was acquired by studying the masterpieces of great Russian composers, but also thanks to the support of his father Franjo Dugan Sr., and his entire musical family. He particularly distinguished himself in the processing of folk songs, writing choral singing compositions, sacral and secular, which he himself classified as the harmonization of folk melodies and the composition of compositions with parts without quotations. In this way he has significantly enriched Croatian folk culture and folk songs from Međimurje, Turopolje, Srijem and Gradišće.

Key words: Franjo Dugan Jr., choral singing, choral compositions, sacral choirs, secular choirs, folk songs.

Literatura:

Bezić, N. (1986). Svjetovni zborovi Franje Dugana ml. Zagreb: Artimusices.

Dobronić, A. Franjo (1934). Dugan ml., Feljton Narodnih novina, br. 189 (18. VIII), 2 – 3.

Dugan, F. (1934). Franjo Dugan, Sveta Cecilija, sv. 5.

Radočaj-Jerković, A., (2017). Zborsko pjevanje u odgoju i obrazovanju. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku.

Kovačević, K., (1971). Franjo Dugan ml., JLJZ Zagreb: Muzička enciklopedija.

Žganec, V., (1924). Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja, JAZU Zagreb.

Palić–Jelavić, R., (2010). Doprinos F. Dugana ml. u duhovnoj glazbi. Zagreb: Artimusices.

Boić, V., (1980). Obitelj Dugan i glazba, Sveta Cecilija, sv. 2.

Stipčević, E., (1997). Hrvatska glazba: povijest hrvatske glazbe do 20. stoljeća.

Devčić, N., (2010). Harmonija, Školska knjiga.

Klobučar, A., (2011). Glazbeni oblici, Leykam international.

Prilozi:

Prilog 1., 2., 3., i 4., - Notni zapis Duganove zborske skladbe *Zahvalnica*